

Χιλιασμός και μεσσιανισμός

Ορθοδοξία / Αιρέσεις

Γεωργία Μουλοπούλου, πτυχιούχος στον Ελληνικό Πολιτισμό – μάστερ Θεολογίας

(Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=165837>)

Χιλιαστικές δοξασίες ήρθαν στο φως και από τα βιβλία της αποκαλυπτικής γραμματείας του Ιουδαϊσμού[1]. Τέτοια βιβλία ήταν τα Έσδρα[2], Ενώχ[3], Βαρούχ[4], Ιωβηλαίων[5], Ψαλμοί του Σολομώντος[6], το βιβλίο του Δανιήλ[7], η Αποκάλυψη Πέτρου[8] κ.ά. τα οποία σχετίζονται με την εκδήλωση του μεταγενέστερου ιουδαϊκού μεσσιανισμού[9]. Ο τελευταίος αφορά στην ιουδαϊκή προσδοκία κατά την οποία ο Μεσσίας θα βασιλεύσει στη Γη επί χίλια έτη, με κέντρο την Ιερουσαλήμ, στην οποία θα υποταχθούν όλοι οι λαοί της Γης[10]. Στην ΠΔ κυριαρχεί ο όρος «Χριστός Κυρίου» είτε σχετικά με εκείνον που θα κατέχει το θρόνο είτε σχετικά με το μελλοντικό βασιλιά του Ισραήλ. Στην παράδοση των Ιουδαίων ο αναμενόμενος μελλοντικός βασιλιάς συνδέεται με τη φυλή του Ιούδα και με τη δυναστεία του Δαυΐδ[11].

Η προσδοκία αυτή ενισχύθηκε στην αποστολική και τη μεταποστολική εποχή μεταξύ των Ιουδαίων και των Ιουδαιοχριστιανών. Ο Χιλιασμός προσέδωσε στον Χριστιανισμό νέα μορφή, καθώς η χιλιετής βασιλεία, η οποία θα πραγματοποιηθεί μεταξύ της πρώτης ανάστασης των δικαίων και πριν από τη δεύτερη έλευση του Ιησού Χριστού, ήταν ταυτισμένη με το πρόσωπό Του. Αυτό συνεπάγεται πως ο χριστιανικός Χιλιασμός είχε ως επίκεντρο πια τον νέο Ισραήλ, δηλαδή τους χριστιανούς, οι οποίοι θα γνωρίσουν τη βασιλεία του Χριστού και θα απολαμβάνουν υλικά και πνευματικά αγαθά[12]. Πολλοί θεωρούν την περίοδο του χιλιασμού συμβολική και άλλοι ιστορική[13].

Ιστορικά οι ρίζες του χιλιασμού χάνονται στα βάθη των αιώνων σε διάφορα μέρη της γης. Η χιλιετής βασιλεία αποτελεί προσδοκία πολλών λαών και πολιτισμών από τη Μεσοποταμία μέχρι και τους ιθαγενείς του Μεξικού[14]. Η εσχατολογία του Χιλιασμού, η έλευση δηλαδή χιλίων ετών μακαριότητας και βασιλείας των εκλεκτών[15], περιορίζει αριθμολογικά τη γνώση αναφορικά με το ιστορικό τέλος, με αποτέλεσμα να μειώνεται η δυναμική της εν λόγω δοξασίας εξαιτίας της αριθμοσοφίας των χιλίων ετών[16]. Το χιλιαστικό κίνημα προϋποθέτει την αποκαλυπτική παράδοση, εφόσον προμηνύει την εμφάνιση του Μεσσία, διαχωρίζοντάς τη, βέβαια, από την τυποποίηση των «χιλίων ετών». Η αποκαλυπτική παράδοση, όμως, δεν ταυτίζεται με τον Χιλιασμό[17].

Ο Χιλιασμός, ως επικρατούσα θεολογική άποψη, εμφανίζεται γενικότερα: α) στον μεσανατολικό και στον μεσογειακό γεωπολιτιστικό χώρο, με κυρίαρχες τις θρησκείες του Ζωροαστρισμού, του Ιουδαϊσμού, του Ελληνισμού, του Χριστιανισμού και του Ισλάμ και β) στην Άπω Ανατολή, από την ινδική χερσόνησο έως τη σινική ενδοχώρα, με έντονη την παρουσία του Ινδουισμού, του Βουδισμού, του Ταοϊσμού και του Κομφουκιανισμού[18].

Ο μεσσιανισμός, λοιπόν, ενυπάρχει στο Χιλιασμό, όντας η χιλιετής βασιλεία του Μεσσία, όπως προαναφέρθηκε. Είναι πιθανόν η έλευση του αναμενόμενου Μεσσία να μη σχετίζεται με τη χιλιετή βασιλεία, όπως ισχύει στην εσχατολογία του Χριστιανισμού. Είναι ο λόγος, όμως, για τον οποίο ο Χιλιασμός ισχύει ως αίρεση του Χριστιανισμού, παρά την ύπαρξη του μεσσιανικού στοιχείου με τη λυτρωτική δυναμική του[19].

(Συνεχίζεται)

[1] J. Daniélou, *The Theology of Jewish Christianity* (London: Darton, Longman and Todd, 1964), p. 377-404. Σ. Αγουρίδης, *Τα Απόκρυφα κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης*, τ. Α', (Αθήνα: εκδ. Έννοια, 2004), σ. 30-39.

[2] Έσδρα 4: 5; 4: 7; 4: 10, 4:12. Σ. Δεσπότης, υπό έκδοση έργο, *Χιλιασμός στην Αποκάλυψη του Ιωάννη και στα πρώτα Βυζαντινά Υπομνήματα 5-6^ο αι*, σ. 9. Αγουρίδης, τ. Β', (2004), *Όπ.π.*, σ. 235-238, 242-248, 255-261, 273-277.

[3] Ενώχ 45; 50; 51; 61. Αγουρίδης, τ. Α', (2004), *Όπ.π.*, σ. 34, 37, 310—381.

[4] Βαρούχ 29; 40; 53; 72. Αγουρίδης, τ. Β', (2004), *Όπ.π.*, σ. 292-294, 316, 326.

[5] Ιωβηλαίων 1; 13; 20; 23. Αγουρίδης, τ. Α', (2004), *Όπ.π.*, 42-160.

[6] Ψαλμ. 90:4. Αγουρίδης, τ. Β', (2004), *Όπ.π.*, σ. 34-35. Του ιδίου, τ. Β', (2004), *Όπ.π.*,

σ. 111-126.

[7] Για τους πρώτους χριστιανούς ήταν σημαντικό άρθρο πίστης στηριγμένο στην προφητεία (Δανιήλ 7,13) ότι στο τέλος των ημερών ο υιός του ανθρώπου θα έλθει «επί των νεφελών του ουρανού». J. Weiss, *Ο Αρχέγονος Χριστιανισμός. Η Ιστορία της Περιόδου 30-150 μ.Χ.*, (Αθήνα: εκδ. Άρτος Ζωής, 2001²), σ. 136. Adamson, *Όπ.π.*, ρ. 70.

[8] Μπέγζος, (1995⁴), *Όπ.π.*, σ. 188. Επίσης, Ιω. Φειδάς, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, τ., Α', (Αθήνα: χ.ε., 1994²), σ. 149.

[9] J. F. Bethune - Baker, *An Introduction to the Early History of Church Doctrine*, (London: Mathuen, 1951, orig.:1903), ρ. 69. H. Bietenhard, «The Millennial Hope in the Early Church», *Studies Journal of Theology*, (1953) 12-30. Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η βασιλεία των δικαίων, για την οποία γίνεται λόγος στο κεφάλαιο 91 του απόκρυφου βιβλίου Ενώχ δεν έχει καμμία σχέση με την έννοια της μεσοβασιλείας στην οποία στηρίζεται ο χιλιασμός. Βλ. Αγουρίδης, τ. Α', (2004), *Όπ.π.*, σ. 560.

[10] Φειδάς, *Όπ.π.*, σ. 149. Επίσης, Κ. Β. Σκουτέρης, *Ιστορία Δογμάτων*, τ. Α', (Αθήνα: χ.ε., 1998), σ. 343. «Χιλιασμός», *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια* (ΘΗΕ), τ. 12, (Αθήνα: εκδ. Μαρτίνος Αθ., 1968), στ. 129-130. Adamson, *Όπ.π.*, ρ. 2. J. Gray, *The Biblical Doctrine of the Reign of God*, (Edinburgh: T& T Clark, 1979), ρ. 267.

[11] Αγουρίδης, τ. Α', (2004), *Όπ.π.*, σ. 32.

[12] Φειδάς, *Όπ.π.*, σ. 149. «Χιλιασμός», *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια* (ΘΗΕ), τ. 12, *Όπ.π.*, στ. 129.

[13] Δεσπότης, (2010), *Όπ.π.*, σ. 330. Ο Μπρατσιώτης σημειώνει ότι η χιλιετής βασιλεία του Χριστού κατά γράμμα πρέπει να εκληφθεί ως επίγειος υλική ή ως πνευματική δηλαδή εσχατολογική. Π. Ι. Μπρατσιώτης, *Η Αποκάλυψις του Αποστόλου Ιωάννου. Κείμενο Εισαγωγή, Σχόλια, Εικόνες*, (εν Αθήναις: εκδ. Δέσποινα Μαυρομμάτη, 1992), σ. 282.

[14] Δεσπότης, (2010), *Όπ.π.*, σ. 329. Συγκεκριμένα τονίζεται ότι: «Όσοι τη θεωρούν ιστορική είναι διχασμένοι στο εάν διανύουμε ήδη το «χρυσό αιώνα» της Εκκλησίας (οπότε ταυτίζουν την έναρξη της «χιλιετίας» με την καθιέρωση της Νέας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας) ή εάν την αναμένουμε στο μέλλον. Όσοι αντιλαμβάνονται μελλοντικά αυτήν την περίοδο επίσης δεν συμφωνούν στο εάν τα χίλια έτη πρέπει να ερμηνευθούν κατά γράμμα ή συμβολικά».

[15] Δεσπότης, (2010), *Όπ.π.*, σ. 329.

[16] Μπέγζος, (1995⁴), *Όπ.π.*, σ. 186. «Το 1000, ως γινόμενο της τριπλής επανάληψης του 10, αποτελεί σύμβολο της πληρότητας», Δεσπότης, (2010), *Όπ.π.*, σ. 330-331.

[17] Μπέγζος, (1995⁴), *Όπ.π.*, σ. 186.

[18] Μπέγζος, (1995⁴), *Όπ.π.*, σ. 187-188. Σ. Δεσπότης, υπό έκδοση έργο, *Χιλιασμός στην Αποκάλυψη του Ιωάννη και στα πρώτα Βυζαντινά Υπομνήματα 5-6^{ος} αι.*, σ. 3, υποσ. 9.

[19] Μπέγζος, (2011), *Όπ.π.*, σ. 248.

<http://bit.ly/2v4VLu8>